

1056 Budapest, Váci u. 81.
 Telefon: +36 1 327 7560
 Telefax: +36 1 327 7561
 www.gfmt.hu

Személyes beadvány

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	10 / 1522 - 15 / 2014
Érkezett:	2014 OKT 13.
Példány:	1
Melléklet:	1
Kezelőiroda:	P1

Dr. Bitskey Botond
 főtitkár

Magyarország Alkotmánybírósága
 Budapest
 Donáti utca 35-45.
 1015

Amicus curiae a 2014. évi XXXVIII. törvény tárgyában

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A tisztelt Alkotmánybíróság több bírói indítvány alapján vizsgálja a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) felülvizsgálata. E beadványunkkal a tisztelt Alkotmánybíróságnak a Törvénnyel kapcsolatos felülvizsgálatát kívánjuk elősegíteni.

E beadványunkban a törvényi szabályozás három olyan problémájára mutatunk rá, amelyek vizsgálata az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdése alapján indokolt. Beadványunk 1. és 2. pontjában a Törvény módosított szabályainak az alaptörvény-ellenességére mutatunk rá, a 3. pontban pedig azt támasztjuk alá, hogy a Törvény elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé.

Jelezzük, hogy a Gárdos Füredi Mosonyi Tomori Ügyvédi Iroda az ügyben nem kívülálló: irodánk három felperes képviselőjét látja el a Törvény alapján folyó perekben.

A TÖRVÉNY HATÁLYÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS ÖNKÉNYES

Bevezetés

1. A Törvény 4. §-a oly módon ültette át a PJE-ben az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötéssel kapcsolatban rögzített elveket, hogy vélelmet állított fel arra, hogy a Törvény hatálya alá tartozó szerződési feltételek ezen elveknek nem felelnek meg. Míg minden tisztességtelenségi per esetén a tisztességtelenséget állító felet terheli a tisztességtelenség bizonyítása, addig a perbeli jogviszonyokban a jogalkotó a bizonyítási terhet megfordította.
2. A vélelem utólagos előírása nem pusztán a bizonyítási terhet fordította meg. A Törvény szerint ugyanis a vizsgált kikötéseket a Törvény erejénél fogva

érvénytelennek kell tekinteni, azaz azokhoz kapcsolódik az érvénytelenség elsődleges következménye: „Érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és a szerződés teljesítését követelni nem lehet.” [Új Ptk. 6:108. § (1) bek.]

3. E szabályozás alaptörvény-ellenességét a tisztelt Alkotmánybíróság már a bírósági indítványok alapján vizsgálja. Az alábbiakban ezért csupán arra kívánunk rámutatni, hogy a Törvény szabályait módosító, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: „Módosító Törvény”) szabályozása is alátámasztja a bírói indítványok megalapozottságát. Ennek oka, hogy a Módosító Törvény
 - (a) a jogbiztonság követelményébe ütköző módon, önkényesen változtatta meg, hogy mely jogviszonyok tartoznak a Törvény hatálya alá;
 - (b) a jogbiztonság követelményébe ütköző módon, önkényesen határozta meg, hogy milyen típusú szerződések esetén érvényesül a tisztességtelenség vételeme; és
 - (c) a jogbiztonság követelményébe ütköző módon, önkényesen határozta meg, hogy milyen időintervallumban érvényesül a tisztességtelenség vételeme.

A Módosító Törvény önkényesen változtatta meg a Törvény hatálya alá tartozó jogviszonyok körét

4. A Törvény hatálya a 2004. május 1. napja és 2014. július 19. napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. A Törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált [1. § (1) bek.]. A Törvény hatálya a valódi deviza szerződésekre, amelyek esetén a folyósítás és a törlesztés is devizában történt, nem terjedt ki, ahogy arra a Módosító Törvény 33–36. §-hoz fűzött miniszteri indokolás rámutat.
5. A Törvény 1. § (2) bekezdése azonban a végtörlesztéssel és a fogyasztói kölcsönszerződések fedezetéül szolgáló lakóingatlanok Nemzeti Eszközkezelő által az állam javára való megvásárlásával lezárult jogviszonyokat kiveszi a Törvény hatálya alól. Ezek indokaként a Törvény 1. §-ához fűzött miniszteri indokolása rámutatott, hogy ebben az esetkörben nem indokolt, hogy a jogszabályban biztosított „kedvezményes lehetőséget igénybe vett fogyasztó által kötött szerződéssel lezárt jogviszonyra is kiterjedjen a törvény hatálya.”

6. A Módosító Törvény jelentősen változtat a Törvény hatályán, anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná.
7. A Módosító Törvény kiterjeszti a Törvény hatályát a „valódi” devizakölcsön-szerződésekre is. A Módosító Törvény 52. § (1) bekezdése új (1a) bekezdéssel egészíti ki ugyanis a Törvény 1. §-át, kimondva, hogy „E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül – az (1) bekezdésben foglaltakon túl – a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapúnak nem minősülő deviza hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha azt az (1) bekezdésben meghatározott időpontok között kötötték, és annak részévé a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált.” A módosított Törvény 1. § (1) és (1a) bekezdései szerint tehát a hatálya alá az a szerződés tartozik, amelyben (helyes polgári jogi dogmatika alapján)
- (a) a kirovó pénznem deviza, a lerovó pénznem forint;
 - (b) mind a kirovó, mind a lerovó pénznem forint; vagy
 - (c) mind a kirovó, mind a lerovó pénznem ugyanaz a deviza.
- Nem tartozik a módosított Törvény hatálya alá az a szerződés, amelyben
- (a) a kirovó pénznem forint, a lerovó pénznem deviza; és
 - (b) a kirovó pénznem deviza, a lerovó pénznem pedig egy másik deviza.
8. Módosítja továbbá a Módosító Törvény azt is, hogy mely szerződések nem tartoznak a Törvény hatálya alá. A Törvénynek a Módosító Törvény 52. § (2) bekezdésével módosított 1. § (2) bekezdése szerint a Törvény hatálya *a)* a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó és *b)* az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződésre nem terjed ki. A végtörlesztéssel és a fogyasztói kölcsönszerződések fedezetéül szolgáló lakóingatlanok Nemzeti Eszközkezelő által az állam javára való megvásárlásával lezárult jogviszonyok e módosítás következtében a Törvény hatálya alá tartoznak.
9. A Módosító Törvény 52. § (1)–(2) bekezdése nem pusztán azért alaptörvény-ellenes, mert minden ésszerű indok híján, önkényesen határozza meg a Törvény hatálya alá tartozó jogviszonyokat, hanem azért is, mert ezt visszaható hatállyal teszi. A pénzügyi intézményeknek a Törvény tárgyi hatályának ismeretében kellett dönteniük arról, hogy pert indítanak-e. E tárgyi hatály utóbb nem változtatható meg, hiszen így olyan jogviszonyokban szereplő kikötések is tisztességtelenné válnak, ahol a jogszabályváltozásra tekintettel a felperesnek nincs már lehetősége keresetet benyújtani a törvényi vélelem megdöntésére.

A Módosító Törvény önkényesen határozta meg, hogy milyen típusú szerződések esetén érvényesül a tisztességtelenség vételeme

10. A Törvény 4. § (1) bekezdése a Törvény hatálya alá tartozó valamennyi jogviszonyra vonatkozóan úgy rendelkezett, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés. A Módosító Törvény e szabályozási megoldáson jelentősen változtat.
11. A Módosító Törvény 52. § (10) bekezdése úgy módosítja a Törvény 6. §-át, hogy „A forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések vagy az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötés tisztességtelenségét.” E szerződések esetén a felügyeleti és fogyasztóvédelmi jogkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank az MNB törvény 27. alcímében foglalt ellenőrzési eljárást folytathatja le, és 2015. február 14. és február 28. között – ha szükségesnek találja – hivatalból közérdekű keresettel pert indíthat. A miniszteri indokolás szerint „az eltérő szabályozást indokolja, hogy ekkor lépett hatályba a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény azon módosítása, amely a korábbinál szigorúbb feltételeket szabott a pénzügyi intézmények számára a szerződésmódosítások tekintetében, és főszabályként kimondta a fogyasztó számára kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosítás tilalmát.”
12. Mielőtt rámutatunk arra, hogy a Módosító Törvény szabálya önkényesen határozza meg azon szerződések körét, amelyre a Törvény 4. §-a szerinti vélelem nem vonatkozik, hangsúlyozzuk, hogy a miniszteri indokolásban foglalt okfejtés téves:
- (a) a Hpt. 210/A. §-a nem mondta ki főszabályként a fogyasztó számára kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosítás tilalmát, a kamat tekintetében a Hpt. 210/A. § (4) bekezdése lehetővé tette a kedvezőtlen módosítást; és
 - (b) a Hpt. 210/A. §-a kizárólag a lakáscélú kölcsön- és lízingszerződésekre vonatkozott; a Hpt. 210/A. §-a tehát nyilván nem eredményezhet eltérő szabályozást a nem lakáscélú szerződések esetén, azonban a Módosító Törvény szabályozása e különbségre nincs tekintettel, és a nem lakáscélú szerződések esetén is megváltoztatja a vélelemre vonatkozó szabályozást.
13. A Törvény hatálya alá a Módosító Törvény 52. § (1) bekezdése alapján háromféle kölcsön-, illetve lízingszerződés tartozik: (a) a forint, (b) a deviza és (c) a deviza alapú. Ezen szerződések között az általános szerződési feltételek tisztességességével kapcsolatban semmilyen releváns különbség nincs. Ezt egyértelműen igazolja önmagában az is, hogy a perbeli általános szerződési

feltételek vonatkoznak a deviza alapú kölcsönszerződések mellett a forint és a deviza szerződésekre is. A gyakorlatban rendszerint a Törvény hatálya alá tartozó különféle kölcsönszerződéseire ugyanazon ÁSZF-ek vonatkoztak.

14. A Módosító Törvény következtében tehát az ÁSZF-ek rendelkezésére a Törvény hatálya alá tartozó három szerződéstípus közül egy esetben vélelmezni kell a tisztességtelenséget, míg ugyanezen rendelkezés esetén a másik két típus esetében ilyen vélelem nem érvényesül. Ugyancsak nem érvényesül a vélelem a Törvény hatálya alá nem tartozó fent bemutatott két szerződéstípusra. Ez a feloldhatatlan ellentmondás még világosabban látszik, ha megvizsgáljuk azt az esetet, ha a jelenleg folyamatban lévő perekben valamelyik felperes a pert elveszti. Ebben az esetben ugyanis jogerős ítélet fogja megállapítani annak a kikötésnek a tisztességtelenségét, amelyről a Módosító Törvény alapján forint és deviza szerződések esetén nem lehet vélelmezni a tisztességtelenséget. Ez a szabályozási hiba különösen élesen merül fel abban az esetben, ha a Magyar Nemzeti Bank a jogvesztő határidőn belül nem indít közérdekű keresetet e szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt vagy a közérdekű kereset alapján hozott ítéletben a keresetet a bíróság elutasítja. Ebben az esetben ugyanazon ÁSZF ugyanazon rendelkezése egyszer semmis lesz, másszor pedig nem. Ez az ellentmondás olyan fokú, hogy az a szabályozás alaptörvény-ellenességét eredményezi.
15. Ez az ellentmondás arra is rávilágít, hogy – ahogy arra a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.279/2014/6. számú végzésében rámutatott – „a Tv. szerint előírt eljárásban meghozandó döntés alapján nem határozható meg egyértelműen, hogy annak jogereje pontosan mely személyek milyen ténybeli alapból származó jogaira és kötelezettségeire terjed ki (Pp. 229. §), és ez a jogbiztonságot kifejezetten veszélyezteti.” Nem lehet meghatározni a Törvény alapján, hogy ha ugyanaz az ÁSZF irányadó a Törvény hatálya alá tartozó valamennyi szerződésre, akkor a Törvény alapján folyó perekben hozott ítélet jogereje mennyiben terjed ki a forint és a deviza szerződésekre.

A Módosító Törvény önkényesen határozta meg, hogy milyen időintervallumban érvényesül a tisztességtelenség vélelme

16. A Módosító Törvény fent idézett 52. § (10) bekezdése szerint „A forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések vagy az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötés tisztességtelenségét.” A fentiekben rámutattunk, hogy a kölcsön devizaneme szerinti megkülönböztetés önkényes, függetlenül attól, hogy a különbségtételre milyen időintervallumban kerül sor. Az alábbiakban azt is kifejtjük, hogy a Módosító Törvényben megjelölt időintervallum is önkényes.

17. A Módosító Törvény fenti idézett miniszteri indokolása a Hpt. 2010. november 27-én hatályba lépett szabályaira tekintettel változtatott a Törvény szabályain.

18. 2010. november 27-én lépett hatályba a Hpt. 210/A. §-a, amely az alábbiak szerint rendelkezett:

„210/A. § (1) Fogyasztóval kötött, lakáscélú hitel- és kölcsönszerződésre vagy pénzügyi lízingszerződésre a 210. § (3)–(5) és (11) bekezdésétől eltérően a (2)–(4) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szerződés a pénzügyi intézmény által az ügyfél számára kedvezőtlenül – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem módosítható.

(3) A (2) bekezdésbe ütköző szerződésmódosítás semmis.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott szerződés a pénzügyi intézmény által az ügyfél számára kedvezőtlenül kizárólag a kamat tekintetében, kormányrendeletben meghatározott esetekben, feltételekkel és módon módosítható, amennyiben azt a jegybanki alapkamat, a refinanszírozási kamatlábak, a pénzügyi indexek, a hitelező lekötött ügyfélbetétei kamatának változása, a szabályozói környezet, illetve a hitelkockázat kormányrendeletben meghatározott változása indokolja.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott szerződés esetében a szerződés felmondását követő kilencvenedik napot követően a pénzügyi intézmény a fogyasztó nem teljesítése miatt késedelmi kamatot, költséget, díjat vagy jutalékot nem számíthat fel a felmondás napját megelőző napon érvényes ügyleti kamatot és kezelési költséget meghaladó összegben.

(6) Amennyiben az (1) bekezdésben meghatározott szerződés deviza alapú, és a szerződés a szerződés felmondása bekövetkezésekor a fennálló tartozás összegének forintban történő meghatározását írja elő, az (5) bekezdést azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés felmondását követő kilencvenedik napot követően a pénzügyi intézmény a fogyasztó nem teljesítése miatt, a felmondás napján érvényes ügyleti kamatot és kezelési költséget meghaladó mértékű késedelmi kamatot, költséget, díjat vagy jutalékot nem számíthat fel.”

19. A Hpt. 210/A. §-a, ahogy az a 210/A. § (1) bekezdéséből világosan kitűnik, a deviza alapú kölcsön- és lízingszerződésekre is vonatkozik. Ha a jogalkotó úgy értékeli, hogy a Hpt. 210/A. §-a mellett nem indokolt a vélelem fenntartása, akkor a vélelem a deviza alapú szerződések tekintetében is indokolatlan. E körben is önkényes tehát a különbségtétel.

20. Ugyancsak önkényesen határozza meg a Módosító Törvény a 2010. november 27. – 2014. július 19. közötti időintervallumot is, mind a kezdő, mind a végső időpont vonatkozásában.

21. A kezdő időpont meghatározása során a jogalkotó nem volt tekintettel arra, hogy a Hpt. 234/A. § (1) bekezdés *o* pontja alapján a Hpt. 210/A. § (1)–(4) bekezdését a módosítás hatálybalépését megelőzően fogyasztóval kötött, lakáscélú hitel- és kölcsönszerződésre vagy pénzügyi lízingszerződésre is alkalmazni kell. Ebből következően minden ésszerű indok nélkül rendelkezik úgy a Módosító Törvény, hogy a vélelem kizárólag a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem áll fenn, hiszen a jogalkotó által relevánsnak tartott jogszabályi rendelkezés valamennyi korábban megkötött és 2010. november 27-ig le nem zárult szerződésre kiterjedt, az ÁSZF közzétételének, illetve módosításának időpontjától függetlenül.
22. A végső időpont tekintetében pedig arra nem volt tekintettel a jogalkotó, hogy Hpt. 210/A. § (1)–(4) bekezdéseit a 2011. évi CXLVIII. törvény 8. §-a 2012. április 1-jével hatályon kívül helyezte. Ha tehát a jogalkotó valóban a Hpt. 210/A. §-át tekintette relevánsnak, akkor nincs ésszerű indoka annak, hogy a rendelkezés hatályon kívül helyezése a tisztességtelenségi vélelmet nem érinti.

A Törvény új szabályai sértik a jogbiztonságot, ezért alaptörvény-ellenesek

23. A tisztelt Alkotmánybíróság előtt lévő bírói indítványok részletesen kifejtik, hogy a Törvény sérti a jogállamiság és a jogbiztonság elvét: a Törvény szabályai a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütköznek, eljárási garanciáktól fosztják meg a peres feleket, valamint sértik az egyértelműség, a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményét. A Módosító Törvény szabályai alátámasztják az indítványokban foglaltakat, és súlyosbítják a szabályozás alaptörvény-ellenességét.
24. A jogalkotót széles körű diszkréció illeti meg a jogviszonyok szabályozása során. Ennek alapvető korlátját jelenti azonban a jogállamiság nélkülözhetetlen elemét jelentő jogbiztonság.
25. „A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.” [9/1992. (I. 30.) AB hat.] „Az Alkotmánybíróság elvi élel mutat rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” [26/1992. (IV. 30.) AB hat.]
26. Ahogy arra SÓLYOM László párhuzamos indokolásában rámutatott, „a jogbiztonság [...] azt a tartalmi követelményt is támasztja, hogy ne kerülhessen

sor önkényes döntésekre. [...] Általában is megállapítható, hogy a ^{Ügyvédi Iroda} törvényhozói vagy jogalkalmazói önkény a jogállammal nem fér össze.” [35/1994. (VI. 24.) AB hat.]

27. A fentiekben részletesen rámutattunk, hogy a Módosító Törvény szabályozása önkényes mind a Törvény hatálya alá tartozó szerződések, mind pedig a vélelem fennállására, illetve fenn nem állására vonatkozó időszakok meghatározása tekintetében. A szabályozás világosságának hiánya és önkényessége a Módosító Törvény 52. §-ának az alaptörvény-ellenességét is eredményezi.

A PERÚJÍTÁS KIZÁRÁSA

Bevezetés

28. A Módosító Törvény 52. § (11) bekezdése ~~κ~~) ponttal egészíti ki a Törvény 7. § (7) bekezdésének felsorolását. Az új szabályozás szerint a perben nincs helye perújításnak. A módosítás e ponton is alaptörvény-ellenes.
29. A Módosító Törvény egy folyamatban lévő eljárásban fosztotta meg a peres feleket a perújításhoz való jogától, ezáltal a Módosító Törvény sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot (Alaptörvény XXVIII. cikk) és a jogbiztonság elvét, e körben mindenekelőtt a visszaható hatály tilalmát [B] cikk].

A Módosító Törvény perújításra vonatkozó szabálya sérti a jogorvoslathoz való jogot

30. A perújítás bár rendkívüli jogorvoslat, mégis alapvető jelentőségű intézmény, amely – az eljárási törvényben szabályozott szigorú keretek között – azt teszi lehetővé, hogy az ítélethozatal idején nem ismert körülmény utólagos ismertetése esetén ennek fényében felül lehessen vizsgálni a jogerős ítéletet; ne fordulhasson elő az, hogy a releváns tényeknek nem megfelelő tényálláson alapuló ítélet marad hatályban, feltéve, hogy az adott tény figyelmen kívül hagyása nem a perújítást kezdeményező fél mulasztásának következménye.
31. A jogalkotót az a jog nem illeti meg, hogy már folyamatban lévő eljárásokban fossa meg a felet a törvény által biztosított rendkívüli jogorvoslattól. Ennek következtében ugyanis az eljárás megindulásakor meglévő jogorvoslati fórumot vont el a jogalkotó a peres felektől.

A Módosító Törvény perújításra vonatkozó szabálya sérti a jogbiztonság elvét

32. A Jat. 2. § (2) bekezdése a jogalkotás alapvető követelményei fejezetcím élén rögzíti, hogy „Jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” A Jat. által megfogalmazott visszamenőleges hatály tilalma a jogállamiság alapvető elemét képezi, így módon nem csupán egy egyszerű törvényi tilalom, hanem egy

olyan előírás, amelynek érvényesülése szükséges ahhoz, hogy az adott jogalkotás megfeleljen a jogállamiságból fakadó követelményeknek.

33. A Módosító Törvény a perújításhoz való jog megvonásával azonban megsérti a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát azáltal, hogy a kereset benyújtásakor garantált rendkívüli jogorvoslati jogot egy már folyamatban lévő eljárásban vonja el.
34. Mivel a rendelkezéshez az azt benyújtó Törvényalkotási Bizottság valódi indokolást nem fűzött, ezért a jogalkotói cél, amely az önkényesség hiányát alátámaszthatná, nem ismert. Álláspontunk szerint nem létezik olyan ésszerű indok, amely legitimálná, hogy a Törvény hatálya alá tartozó perek felpereseit, illetve az MNB által indított közérdekű perek esetén az alpereseket – a Pp. általános szabályaitól eltérően – miért nem illeti a perújítás joga.

AZ ALAPJOG-KORLÁTOZÁS SZÜKSÉGTELEN ÉS ARÁNYTALAN

35. Mivel a Törvény miniszteri indokolása az alapjogok korlátozásának alátámasztásaként nem határoz meg semmilyen alapvető jogot vagy alkotmányos értéket, pusztán gazdaságossági-célszerűségi szempontokra hivatkozik, a szabályozás a peres felek alapvető jogainak korlátozása miatt *per definitionem* alaptörvény-ellenes.
36. A Törvény azonban akkor is alaptörvény-ellenes lenne, ha létezne olyan alapjog, amely az alapjog-korlátozást indokolja. Ennek oka, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése nem pusztán azt rögzíti, hogy „Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében” korlátozható, hanem azt is meghatározza, hogy a korlátozás kizárólag akkor jogszerű, ha arra „a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával” kerül sor. Az a tény azonban, hogy a jogrendszerben létezik eszköz, nevezetesen a közérdekű keresetindítás a Törvénnyel elérni kívánt célra, önmagában cáfolja az alapjog-korlátozás szükségességét és arányosságát.
37. A Módosító Törvény ugyanis a 2010. november 27-ét követően kötött forint és deviza kölcsönszerződések esetén megszünteti a Törvény 4. §-ában kimondott vélelmet. E szerződések esetén a Magyar Nemzeti Bank válik jogosulttá közérdekű keresetet indítani a hitelintézetekkel és pénzügyi vállalkozásokkal szemben a Módosító Törvény 52. § (10) bekezdése alapján.
38. E szabályozással a jogalkotó világosan elismeri, hogy a vélelem bevezetésével a Ptk. tisztességtelenségre vonatkozó szabályaitól való eltérés és a Pp. szabályainak a felülírása felesleges volt, mivel a Törvénnyel elérni kívánt cél: a Kúria jogértelmezésének kodifikálása, valamint az időigényes és költséges, a bírósági szervezetrendszer túlterhelő perindítás elkerülése speciális szabályok nélkül is elérhető. A Törvény tehát akkor is alaptörvény-ellenes lenne, ha létezne olyan

alapjog, amelynek érdekében a felperesek jogait a jogalkotó korlátozta, mivel a korlátozás szükségtelen és aránytalan volt, tekintettel arra, hogy a jogrendszerben létezett olyan megoldás, amely a jogalkotói célt a felperesek jogainak korlátozása nélkül lett volna alkalmas elérni. A Törvény ezért az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütközik.

A TÖRVÉNY ELÉVÜLT KÖVETELÉSEKET TESZ ÉRVÉNYESÍTHETŐVÉ

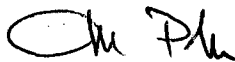
39. A Törvénnyel kapcsolatos alkotmányossági aggályok egyike az, hogy sérti a jogállamiságot a Törvény által megvalósított visszamenőleges jogalkotás. Formailag nem vitatható, hogy a Törvény visszamenőleges jogalkotást valósít meg, hiszen a hatályba lépése idején már fennálló, és számos esetben már le is zárult jogviszonyok tekintetében állapít meg szabályokat. Kérdés azonban, hogy a Törvény tartalmi értelemben is visszamenőleges jogalkotást jelent-e. Abban az esetben, ha a Törvény nem tesz mást, mint – az egyértelműség érdekében – kodifikálja és ezáltal megerősíti az élő jogot, akkor a formai értelemben megvalósított visszamenőleges jogalkotás nem eredményez tartalmi változást, így érdeksérelem sem okoz egyik fél számára sem. Abban az esetben azonban, ha a Törvény megváltoztatja a fennálló jogot, akkor tartalmilag is visszamenőleges jogalkotás történik, amelynek eredményeként megváltozik a felek között fennálló jogviszony tartalma; az egyik fél számára új jog keletkezik, a másik fél viszont valamilyen jogot veszít.
40. A Törvény polgári anyagi jogi szempontból egyik legfontosabb szabálya úgy rendelkezik, hogy a Törvény hatálya alá tartozó szerződésekből fakadó követelések elévülése e szerződések megszűnésekor kezdődik [1. § (6) bek.]. Az e rendelkezéshez kapcsolódó módosító indítvány indokolása szerint az e jogviszonyból „eredő egyes követelések a szerződés fennállása alatt önállóan nem évülhetnek el”. A Törvény e rendelkezése alkotmányosságának megítélése kapcsán alapvető kérdés tehát az, hogy a hatályos magyar polgári jog elévülésre vonatkozó szabályai alapján – a Törvény itt tárgyalt speciális rendelkezésének hiányában – e követelések elévülése a Törvény által szabályozott módon vagy pedig attól eltérően alakulna-e. Az előbbi esetben az alkotmányos érdeksérelem enyhébb, az utóbbiban súlyosabb.
41. A tisztelt Alkotmánybíróság részére csatoltan megküldjük a Jogtudományi Közlöny 2014. évi 9. számában megjelent, GÁRDOS István: A kölcsönszerződésből fakadó követelések elévülésének kezdő időpontja című cikket, amely éppen ezt a kérdést vizsgálja.
42. Felhívjuk a tisztelt Alkotmánybíróság figyelmét arra, hogy a cikk megállapítása szerint a Törvény 3. és 4. §-a által a kölcsönszerződések egyes feltételei tekintetében megállapított érvénytelenségből illetve az ugyanezen § által előírt elszámolási kötelezettségből fakadó követelések a keletkezésükkor akár bíróság előtt is nyomban érvényesíthetőek voltak; e követeléseknek nincs semmi olyan

sajátosságuk, amely megakadályozná azt, hogy e követelések elévülése azok keletkezésekor megkezdődjön.

43. A cikk következtetése szerint az elévülésre vonatkozó általános polgári jogi szabályok alapján nem támasztható alá a Törvénynek az a rendelkezése, amely szerint e követelések elévülése csak a szerződések megszűnésekor kezdődik. A Törvény 1. § (6) bekezdése tehát egy új szabályt állapít meg, fennálló jogviszonyok tekintetében visszamenőleg módosítja az elévülési szabályokat. A Törvény ezzel megfosztja a pénzügyi intézményeket attól a – Törvény e speciális rendelkezésének hiányában egyébként meglévő – törvényes lehetőségüktől, hogy a velük szembeni igényekkel kapcsolatos védekezés keretében elévülési kifogással éljenek. A Törvény ezzel – egyoldalúan, az adósok előnyére és a pénzügyi intézmények hátrányára - lényegesen megváltoztatja a fennálló jogviszonyok tartalmát, a szóban forgó jogviszonyokhoz kapcsolódó igényérvényesítési lehetőségeket.
44. A Törvény tehát nem csupán formális értelemben valósít meg visszamenőleges hatályú jogalkotást, hanem érdemben megváltoztatja a fennálló jogviszonyok tartalmát, és ezzel jelentős jogsérelmet okoz az e szerződések egyik felének, a pénzügyi intézményeknek. A tisztelt Alkotmánybíróság korábbi döntései és a nemzetközi joggyakorlat alapján az ilyen visszamenőleges hatályú jogalkotás nem egyeztethető össze a jogállamisággal, tehát az Alaptörvény sérelmét valósítja meg.
45. Álláspontunk szerint az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdése alapján indokolt, hogy a tisztelt Alkotmánybíróság kiterjessze a vizsgálatát a Törvény 1. § (6) bekezdésére. Ennek hiányában ugyanis az eljáró bíróságok arra kényszerülnek, hogy a Ptk. szabályai alapján már nyilvánvalóan elévült követelés érvényességét vizsgálják anélkül, hogy a fél a vizsgált kikötés elévülésére hivatkozhatna.

Budapest, 2014. október 13.

Tisztelettel:

dr. Gárdos Péter

Melléklet:

GÁRDOS István: A kölcsönszerződésből fakadó követelések elévülésének kezdő időpontja. *Jogtudományi Közöny*, 2014/9., 387–399. o.